

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

Slide PowerPoint_สื่อประกอบการสอน

มาตราส่วน ทิศ และสัญลักษณ์ในแผนที่

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- การแปลความหมาย มาตราส่วน ทิศ และสัญลักษณ์ในแผนที่

แผนที่

แบ่งประเภทตามการใช้งานเป็น **แผนที่อ้างอิง** และ **แผนที่เฉพาะเรื่อง** มีองค์ประกอบดังนี้

ชื่อแผนที่

บอกพื้นที่และข้อมูลที่แสดงบนแผนที่นั้น ๆ

มาตราส่วน

อัตราส่วนระยะทางในแผนที่กับระยะทางจริงบนพื้นผิวโลก

? นักเรียนสามารถนำแผนที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างไร

สัญลักษณ์

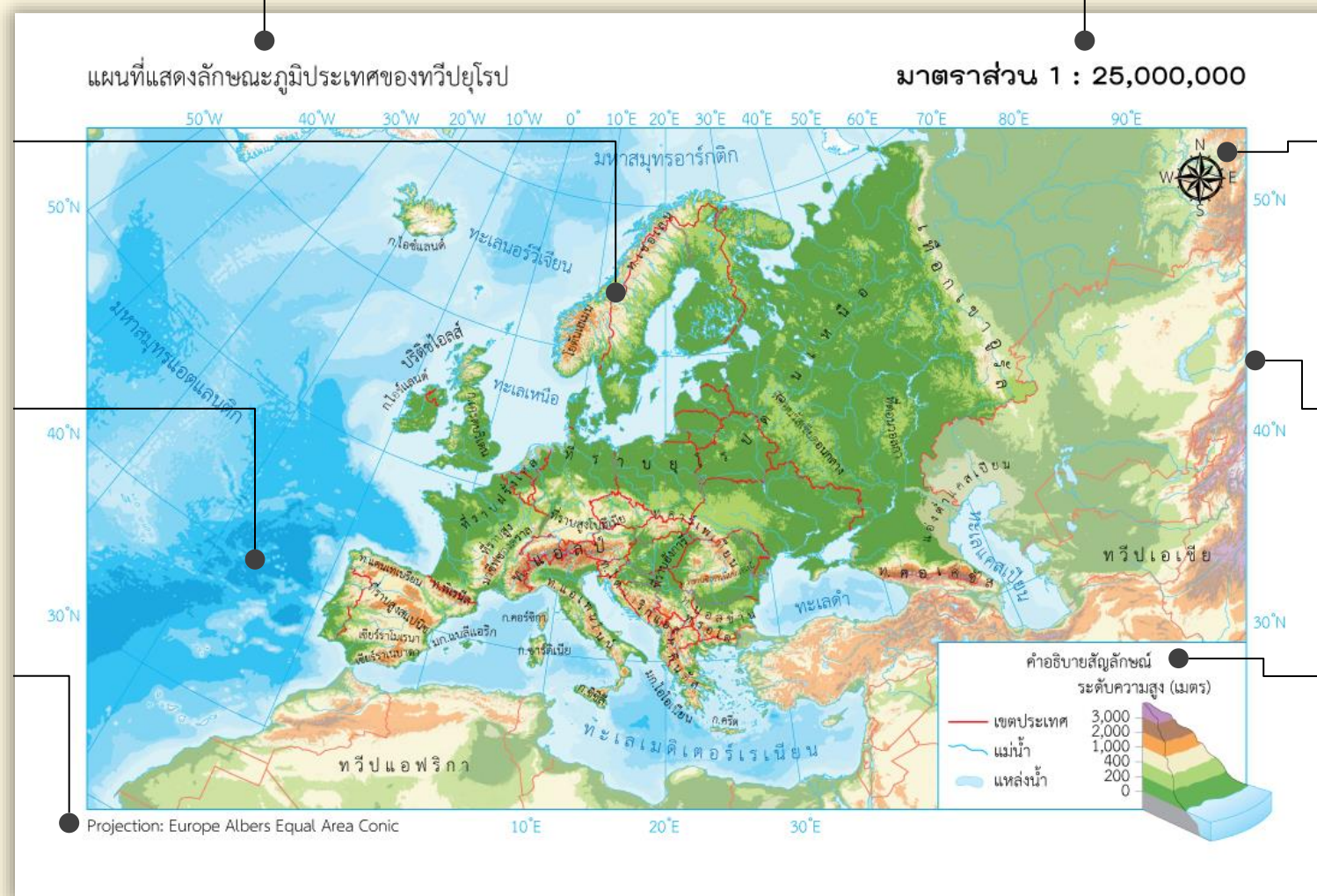
แทนสิ่งที่ปรากฏบนผิวโลกตามตำแหน่งที่ตั้งต่าง ๆ

พิกัดภูมิศาสตร์

จุดที่ตัดกันของค่าละติจูดและค่าลองจิจูด

เส้นโครงแผนที่

เส้นเมริเดียนและเส้นขนานละติจูดถ่ายทอดลักษณะทรงกลมของโลกลงบนแผนที่

ทิศ

บอกทิศทางของแผนที่ กำหนดให้เป็นทิศเหนือเสมอ

ขอบระวาง

ขอบเขตของพื้นที่แสดงแผนที่ และมีตัวเลขบอกค่าพิกัดภูมิศาสตร์

คำอธิบายสัญลักษณ์

อธิบายความสูงต่ำด้วยสีแทนสัญลักษณ์ภูมิประเทศ

มาตราส่วน

คือ อัตราส่วนระหว่างระยะบนแผนที่กับระยะจริงบนพื้นผิวโลก
โดยแสดงไว้ 3 รูปแบบ ดังนี้

มาตราส่วนคำพูด

1 เซนติเมตร เท่ากับ 5 กิโลเมตร

มาตราส่วนสัดส่วน

1 : 500,000

มาตราส่วนเส้น

มาตราส่วนในบริบทอื่น ๆ นอกเหนือจากงานแผนที่ เช่น การจำลองวัตถุขนาดใหญ่ให้เล็กลงในอัตราส่วนที่กำหนด ทำให้หุ่นจำลองมีสัดส่วนสมจริงและสามารถคำนวณเปรียบเทียบกับขนาดจริงได้ ใช้ในงานสถาปัตยกรรม

มาตราส่วนทั้ง 3 รูปแบบ แปลความได้ว่า
ระยะทาง 1 เมตร บนแผนที่เท่ากับระยะทาง 5 กิโลเมตร บนพื้นผิวโลก

เขียนเป็นสมการได้ว่า

$$\text{มาตราส่วน} = \frac{\text{ระยะทางบนแผนที่}}{\text{ระยะทางจริงบนพื้นผิวโลก}}$$

อาคารจำลองและหุ่นยนต์ ขนาดมาตราส่วน 1 : 100

มาตราส่วน

ตัวอย่าง การใช้มาตราส่วนสัดส่วน การวาดมาตราส่วนเส้น และการหาระยะทางในแผนที่

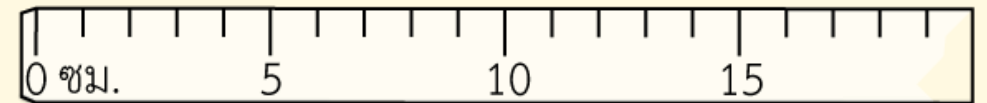

สังเกตมาตราส่วน

1 : 1,000,000 หมายความว่า

1 เซนติเมตรในแผนที่เท่ากับ 1,000,000 เซนติเมตร บนพื้นผิวโลก หรือเท่ากับ 10,000 เมตร หรือเท่ากับ 10 กิโลเมตรนั่นเอง

สามารถวาดเป็นมาตราส่วนเส้น ได้ดังนี้

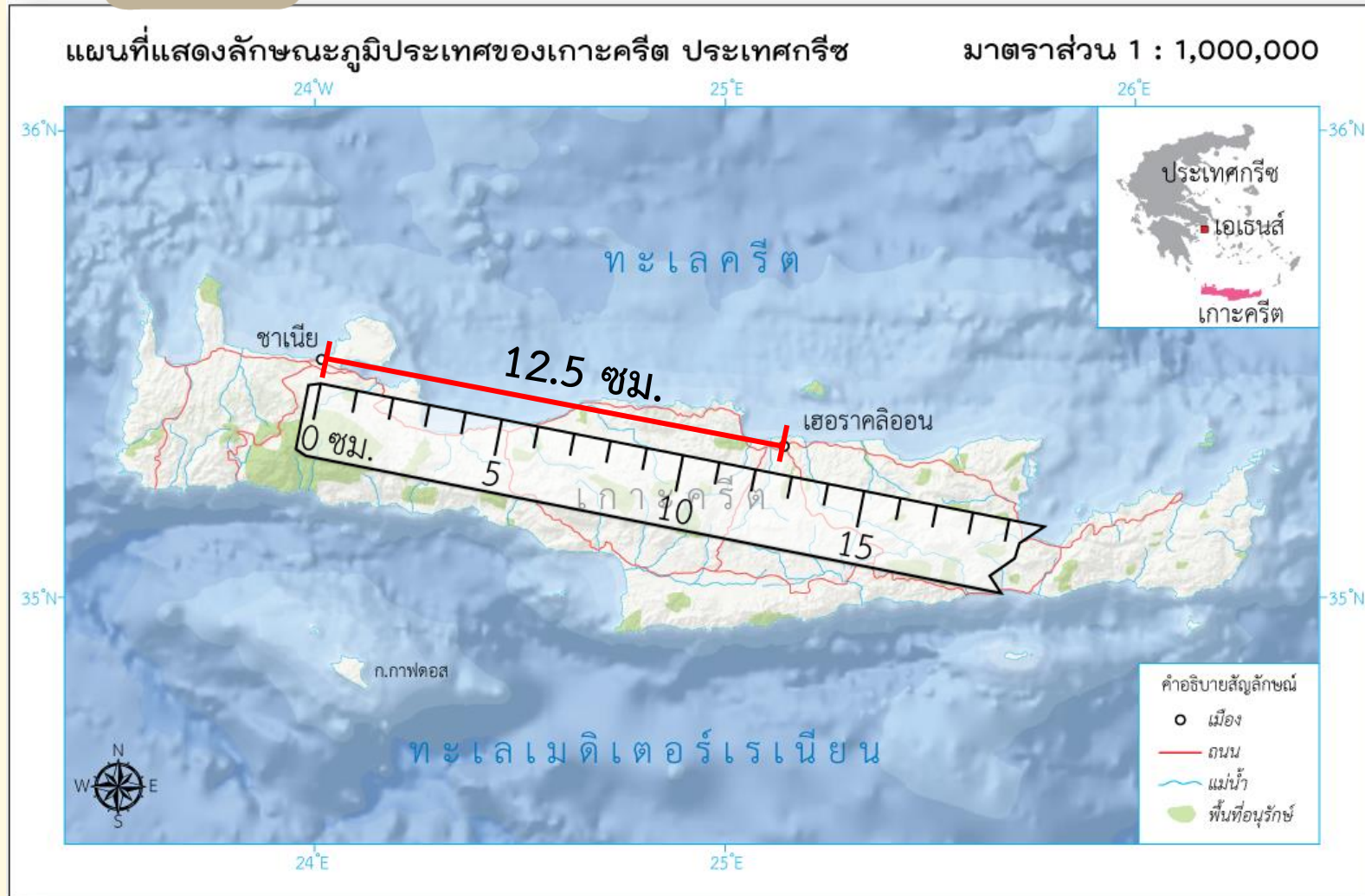

มาตราส่วน

ตัวอย่าง การใช้มาตราส่วนสัดส่วน การวาดมาตราส่วนเส้น และการหาระยะทางในแผนที่

การหาระยะทางในแผนที่ เช่น **จากเมืองซาเนียห่างจากเมืองเฮอราคลิออน 12.5 ซม. ในแผนที่**

สามารถนำเข้าสู่สมการได้ ดังนี้

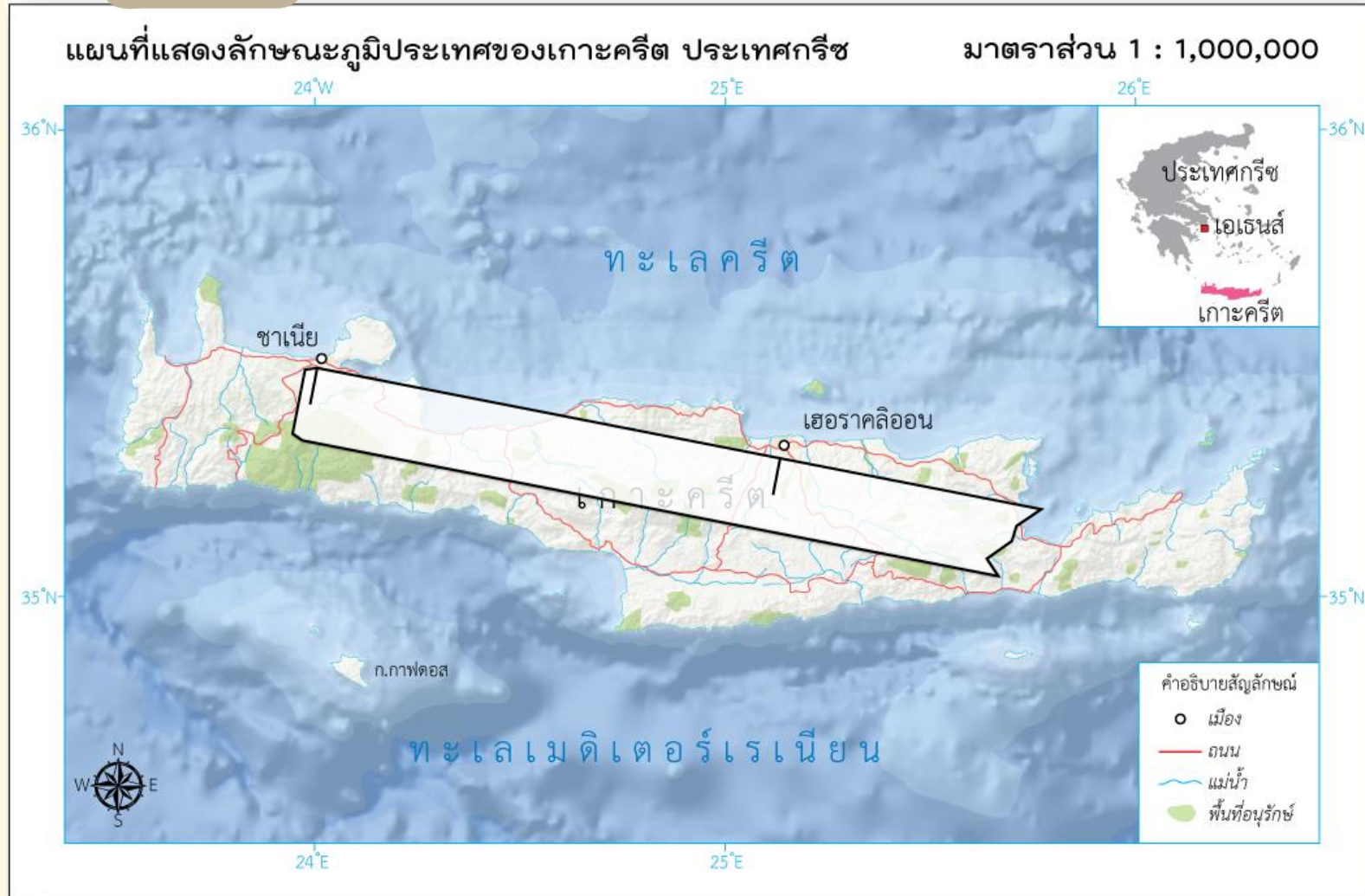
$$\begin{aligned} \text{มาตราส่วน} &= \frac{\text{ระยะทางบนแผนที่}}{\text{ระยะทางจริงบนพื้นผิวโลก}} \\ \frac{1}{1,000,000} &= \frac{12.5}{\text{ระยะทางจริงบนพื้นผิวโลก}} \\ \text{ระยะทางจริงบนพื้นผิวโลก} &= 12.5 \times 1,000,000 \text{ ซม.} \\ &= 12,500,000 \text{ ซม.} \\ &= 125,000 \text{ ม.} \\ &= 125 \text{ กม.} \end{aligned}$$

มาตราส่วน

ตัวอย่าง การใช้มาตราส่วนสัดส่วน การวาดมาตราส่วนเส้น และการหาระยะทางในแผนที่

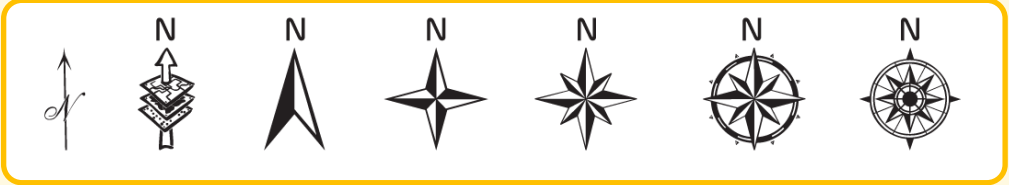
สามารถใช้มาตราส่วนเส้น ในการหาระยะทางในแผนที่ได้ โดยใช้ไม้บรรทัดหรือเศษกระดาษวัดระยะในแผนที่เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับระยะมาตราส่วนเส้น

ได้ระยะทางประมาณ 125 กิโลเมตร

ทิศ

ทิศในแผนที่ คือ เครื่องหมายที่บ่งบอกทิศทางของแผนที่นั้น ๆ โดยส่วนมากจะกำหนดให้ด้านบนของแผนที่เป็นทิศเหนือ เพื่อได้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและสะดวกต่อการใช้งาน โดยมีเครื่องหมายแสดงทิศเหนือหลากหลาย

ขั้วเหนือแม่เหล็กโลก ขั้วโลกเหนือ

GN

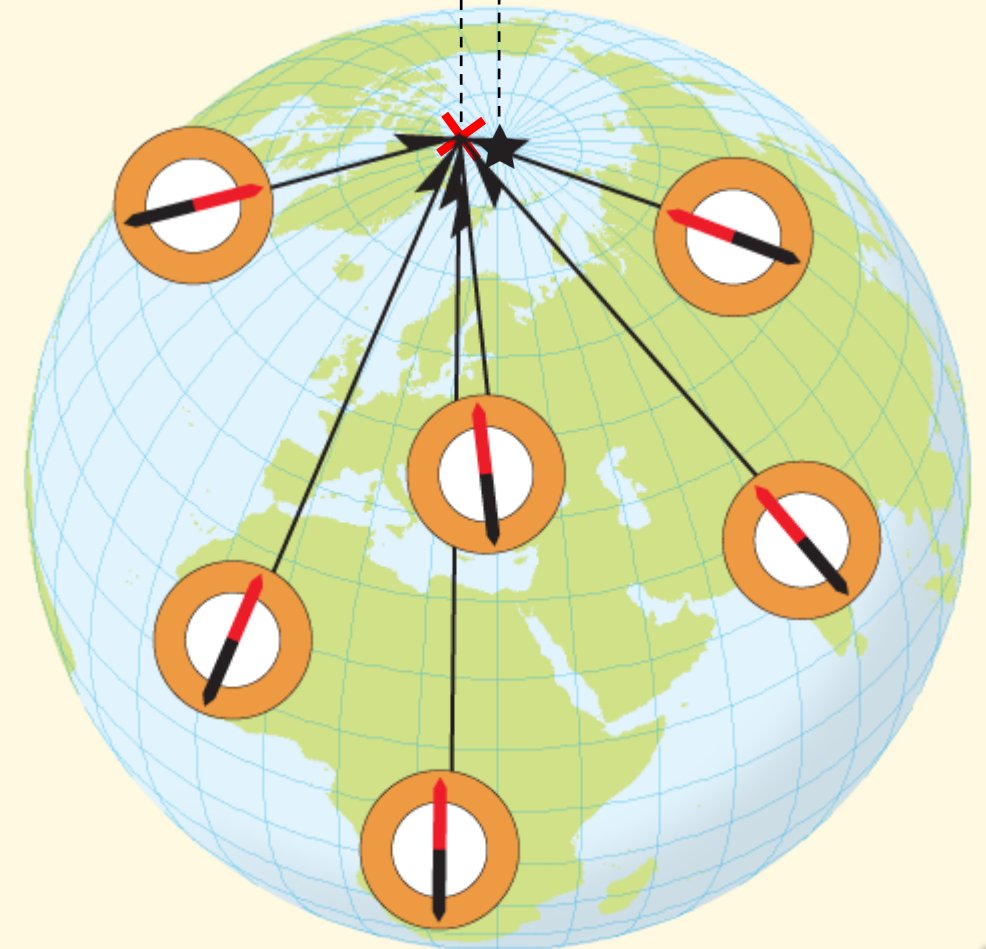
ทิศเหนือจริง (true north) คือ แนวตามเส้นเมริเดียนที่ชี้ไปยังขั้วโลกเหนือ

ทิศเหนือแม่เหล็ก (magnetic north) คือ แนวที่ปลายเข็มทิศชี้ไปในทิศทางที่เป็นขั้วเหนือแม่เหล็กโลก ส่วนลูกศรครึ่งซีกแสดงถึงทิศทางของทิศเหนือแม่เหล็กที่เบี่ยงเบนไปจากทิศเหนือจริง

GN

ทิศเหนือกริด (grid north) คือ แนวทิศเหนือตามเส้นกริดทางตั้งของระบบเส้นโครงแผนที่

ทิศ

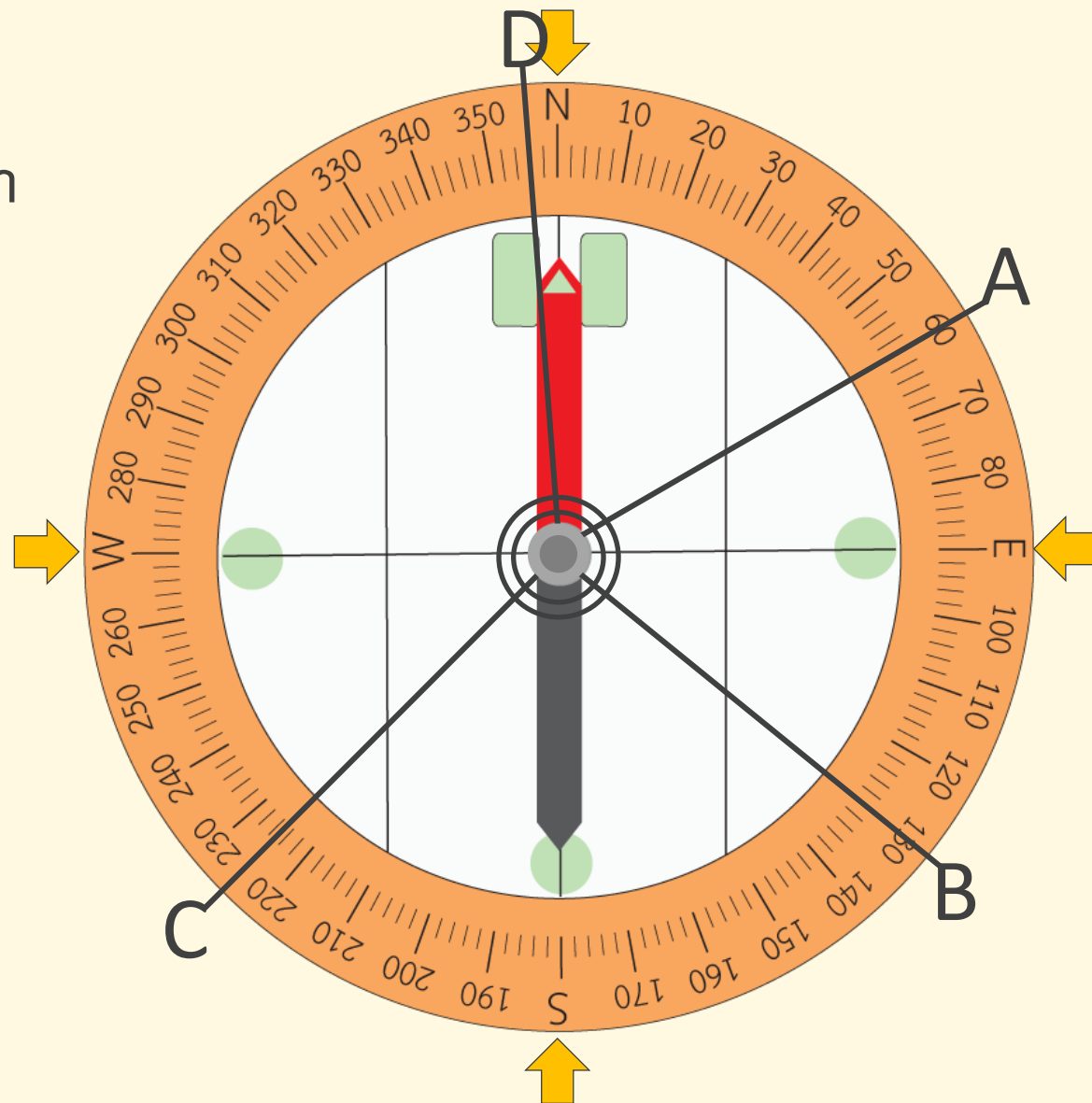
การเรียกมุมของทิศในแนวราบ มี 2 แบบ คือ

มุมแอสซิเมท (azimuth) วัดจากทิศเหนือ
ไปตามเข็มนาฬิกา มีค่ามุมไม่เกิน 360 องศา

N 0 องศา	ทิศเหนือ คือ	E 90 องศา	ทิศตะวันออก คือ
S 180 องศา	ทิศใต้ คือ	W 270 องศา	ทิศตะวันตก คือ

ตัวอย่าง

- ที่หมาย A ทำมุมแอสซิเมท **60°** กับแนวทิศเหนือ
- ที่หมาย B ทำมุมแอสซิเมท **130°** กับแนวทิศเหนือ
- ที่หมาย C ทำมุมแอสซิเมท **225°** กับแนวทิศเหนือ
- ที่หมาย D ทำมุมแอสซิเมท **356°** กับแนวทิศเหนือ

ทิศ

การเรียกมุมของทิศในแนวราบ มี 2 แบบ คือ

มุมแบริง (bearing) วัดจากทิศเหนือหรือทิศใต้ ไปทางทิศตะวันตกหรือทิศตะวันออก มีค่ามุมไม่เกิน 90 องศา

ทิศเหนือ คือ 0 องศาเหนือ

ทิศตะวันออก คือ 90 องศาตะวันออก

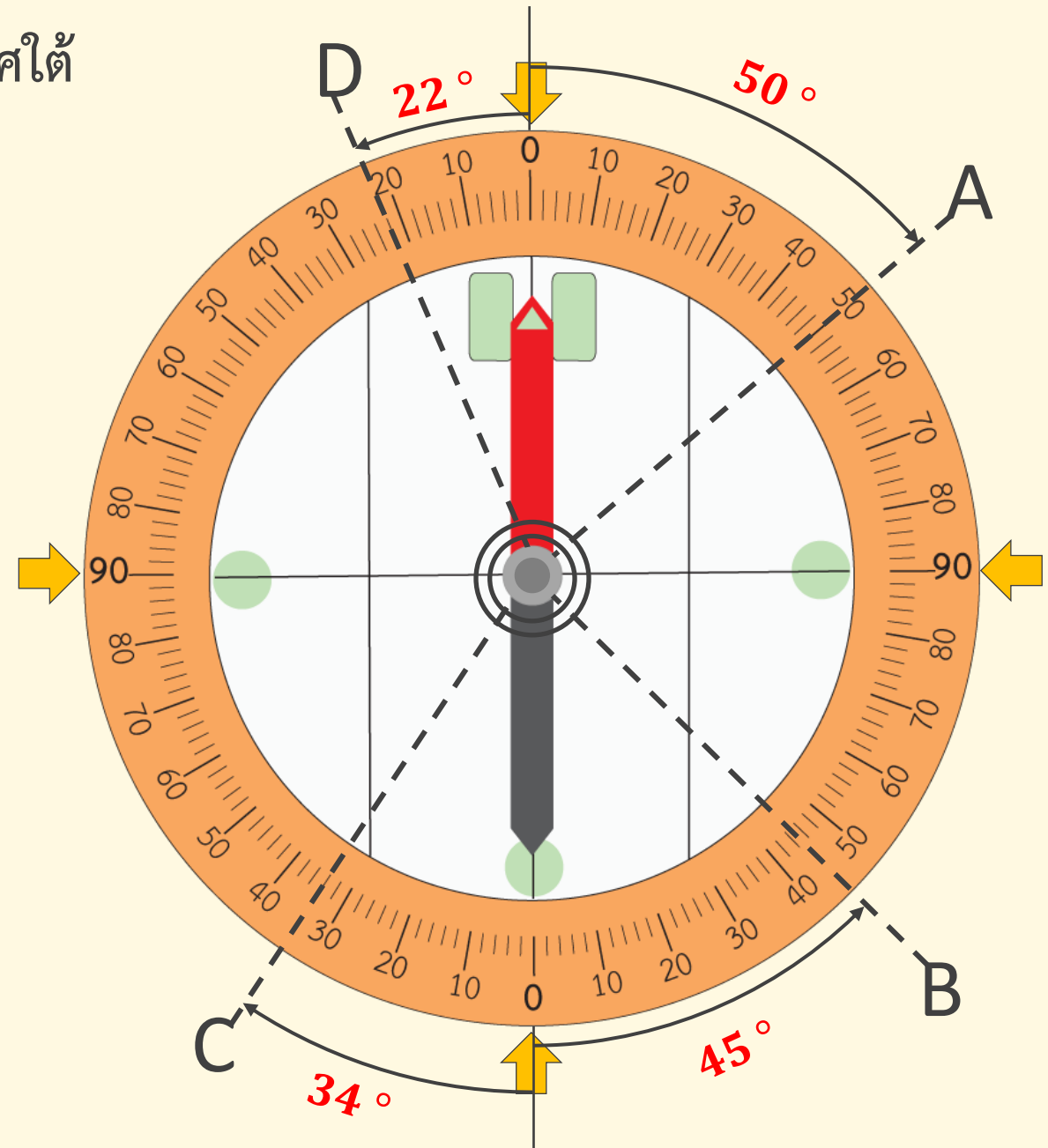
ทิศใต้ คือ 0 องศาใต้

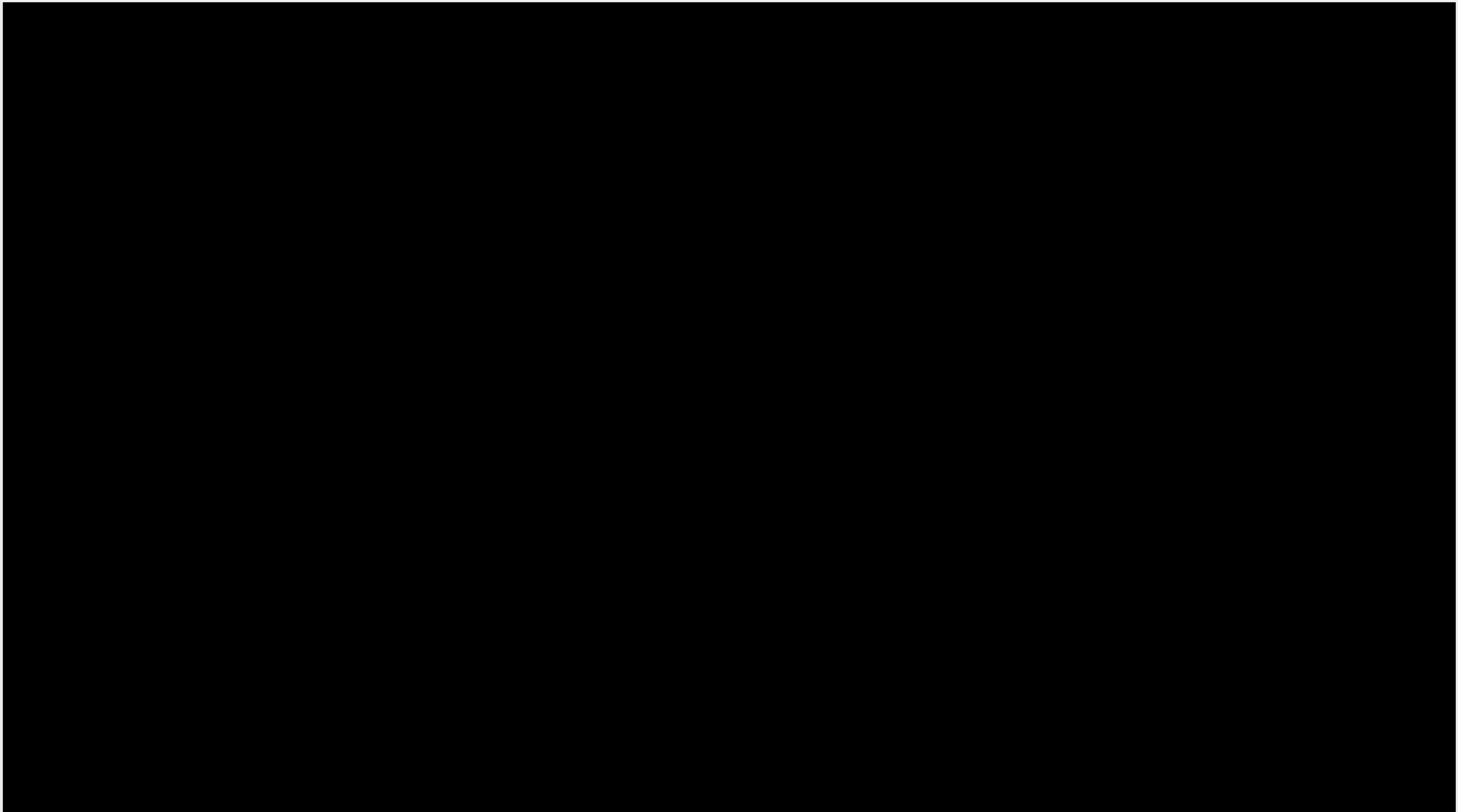

ทิศตะวันตก คือ 90 องศาตะวันตก

ตัวอย่าง

- ที่หมาย A มุมแบริง 50°
- ที่หมาย B มุมแบริง 45°
- ที่หมาย C มุมแบริง 34°
- ที่หมาย D มุมแบริง 22°

 VDO Clip

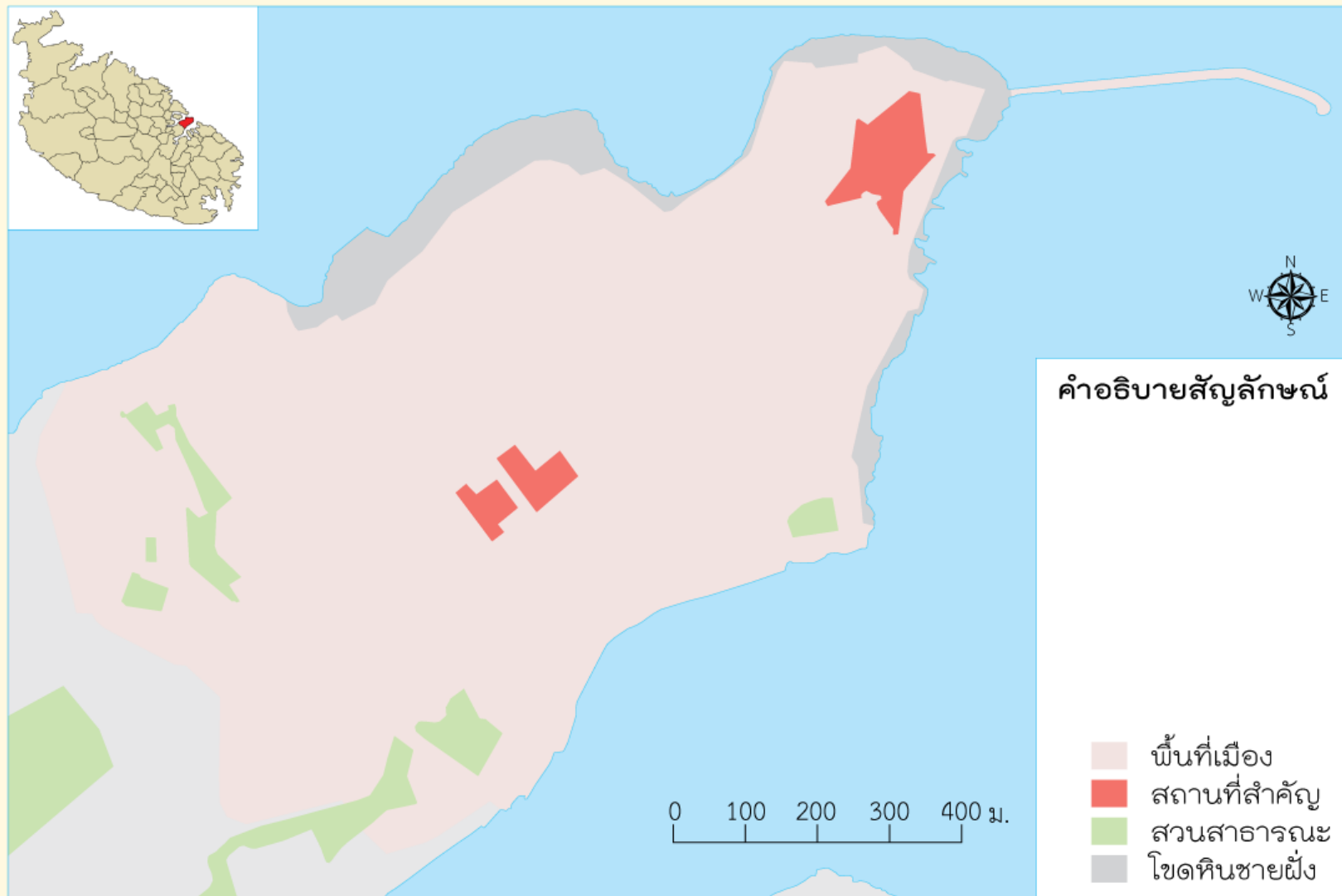
สัญลักษณ์

คือ เครื่องหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในแผนที่ ให้หมายความแทนของจริง
ในแต่ละพื้นที่ มี 3 ประเภท ได้แก่ สัญลักษณ์จุด สัญลักษณ์เส้น สัญลักษณ์พื้นที่

แผนที่บริเวณกรุงวัลเลตตา ประเทศมอลตา

มาตราส่วน 1 : 5,000

สัญลักษณ์พื้นที่

แสดงข้อมูลที่เป็นลักษณะของเขตพื้นที่ เช่น

- พื้นที่เมือง
- พื้นที่สถานที่สำคัญ
- พื้นที่สวนสาธารณะ
- พื้นที่เขาดินชายฝั่ง

สัญลักษณ์ข้อมูลเฉพาะเรื่อง เช่น ข้อมูลสถิติต่าง ๆ
ที่นำมาใช้ในการทำแผนที่ เช่น จำนวนประชากร
ปริมาณการจราจร ระดับภัยพิบัติ

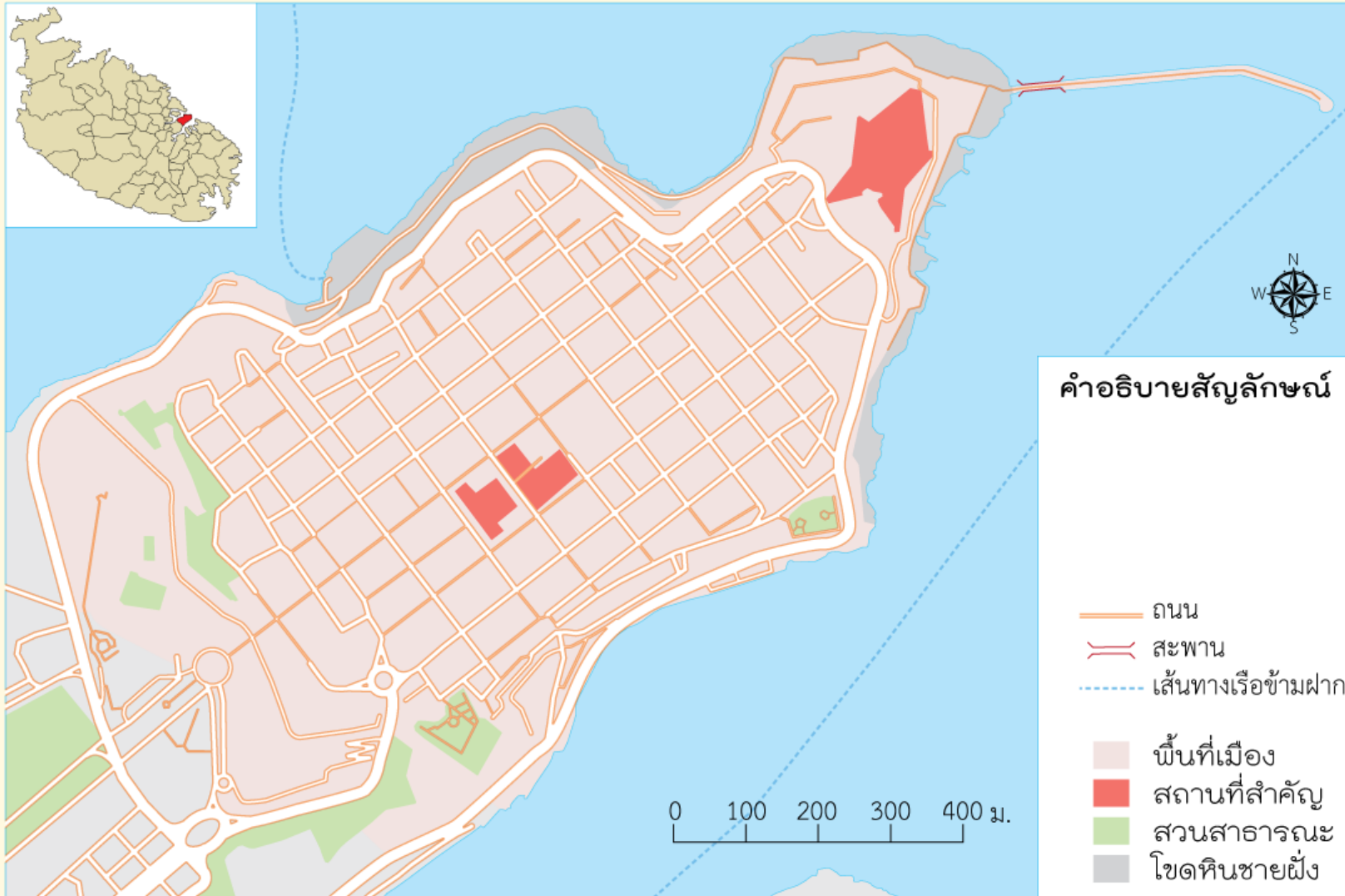
สัญลักษณ์

คือ เครื่องหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในแผนที่ ให้หมายความแทนของจริง
ในแต่ละพื้นที่ มี 3 ประเภท ได้แก่ สัญลักษณ์จุด สัญลักษณ์เส้น สัญลักษณ์พื้นที่

แผนที่บริเวณกรุงวัลเลตตา ประเทศมอลตา

มาตราส่วน 1 : 5,000

สัญลักษณ์เส้น

แสดงข้อมูลที่เป็นลักษณะของเส้นทาง เช่น

- ถนน
- สะพาน
- เส้นทางเรือข้ามฟาก

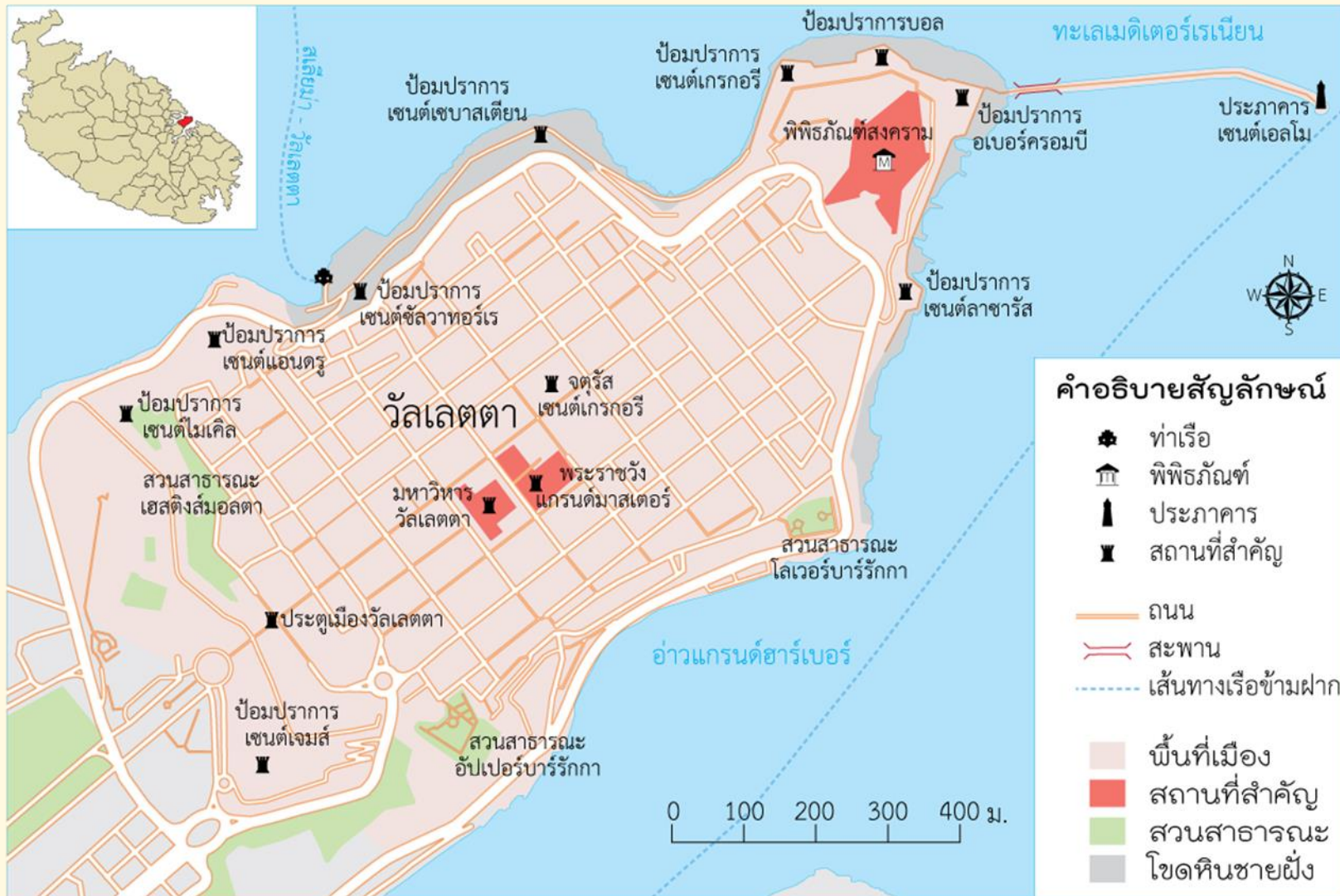
สัญลักษณ์

คือ เครื่องหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในแผนที่ ให้หมายความแทนของจริง
ในแต่ละพื้นที่ มี 3 ประเภท ได้แก่ สัญลักษณ์จุด สัญลักษณ์เส้น สัญลักษณ์พื้นที่

แผนที่บริเวณกรุงวัลเลตตา ประเทศมอลตา

มาตราส่วน 1 : 5,000

สัญลักษณ์จุด

แสดงข้อมูลที่เป็นลักษณะของจุดตำแหน่ง เช่น

ท่าเรือ

พิพิธภัณฑ

ประภาคาร

สถานที่สำคัญ

หาแผนที่ที่นักเรียนสนใจ 1 แผ่น แล้ว
นำมาศึกษาดูว่า มีสัญลักษณ์อะไรปรากฏอยู่บ้าง
และสัญลักษณ์เหล่านั้นมีความหมายอย่างไร

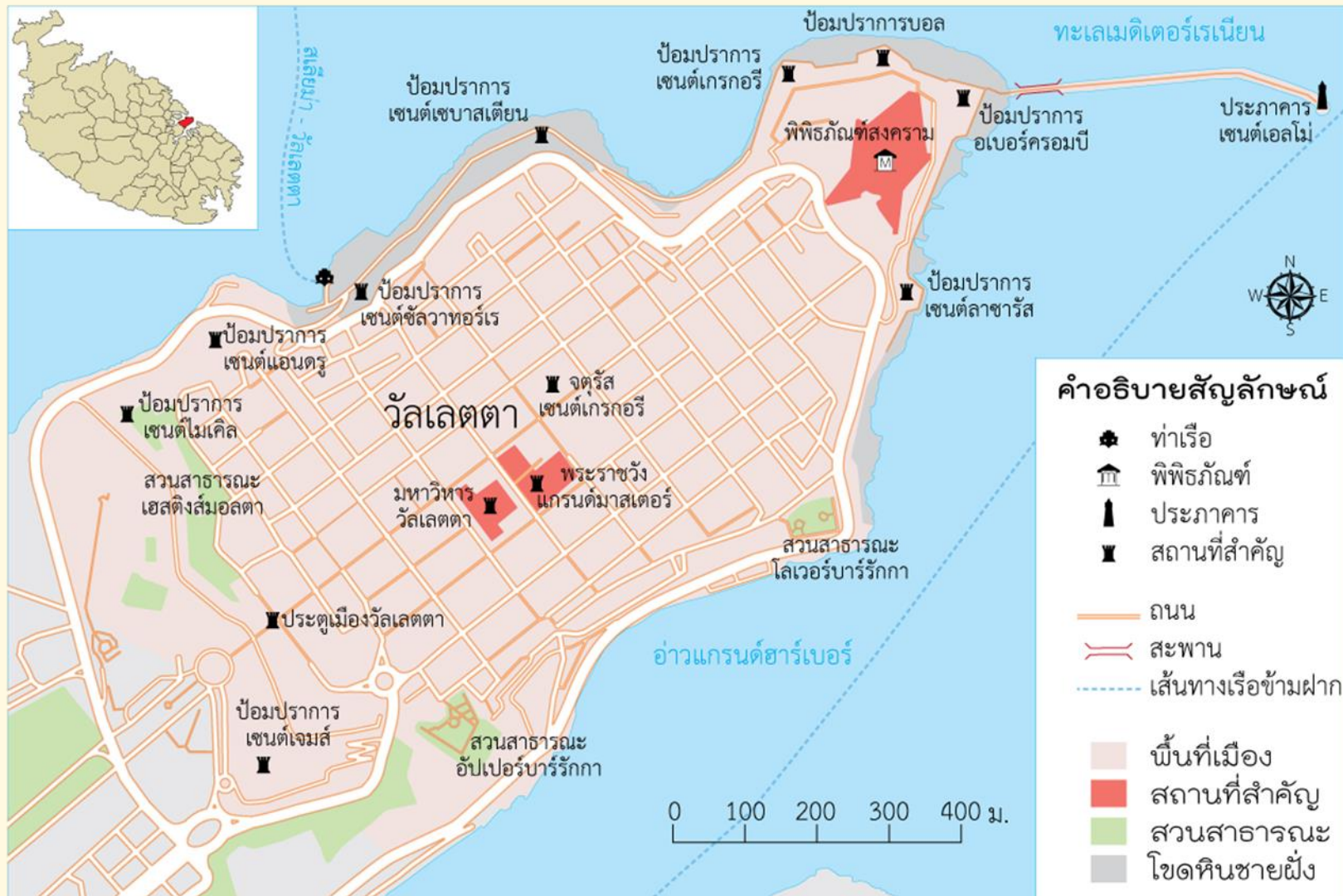
สัญลักษณ์

การแปลความแผนที่ ควรเริ่มจากสังเกตชื่อแผนที่ ซึ่งจะบอกเรื่องราวและสถานที่ของแผนที่นั้น ๆ จากนั้นพิจารณาคำอธิบายสัญลักษณ์เพื่อแปลความแผนที่

แผนที่บริเวณกรุงวัลเลตตา ประเทศมอลตา

มาตราส่วน 1 : 5,000

จากแผนที่บริเวณกรุงวัลเลตตา ประเทศมอลตา แปลความหมายได้ว่า

- เป็นเมืองขนาดเล็ก (สังเกตจากมาตราส่วน)
- บริเวณรอบเมืองที่ติดทะเลเป็นโขดหินชายฝั่งและมีป้อมปราการโดยรอบ
- ลักษณะผังเมืองแบบกริด (สังเกตจากเส้นทางถนน)
- ทางเข้าเมืองอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ (ประตูเมือง)
- ทางตะวันออกเฉียงเหนือ มีประภาคารเซนต์เอลโม
- พระราชวังแกรนด์มาสเตอร์อยู่บริเวณกลางเมือง
- มีท่าเรืออยู่ทางเหนือเส้นทางสเลียมมา-วัลเลตตา

